

KRIZOVÝ PLÁN

Mateřská škola, základní škola a gymnázium sv. Augustina

Motto:

„Povinnost učit je důsledek lásky k lidem; povinnost učit se je důsledkem lásky k pravdě.“

Sv. Augustin

Krizový plán školy vychází z doporučených postupů při řešení rizikových situacích, které se mohou na školách objevit. Je vytvořen školním poradenským pracovištěm, na základě fungující praxe školy a platné legislativy, konzultován a schválen ředitelem školy. Cílem krizového plánu a dalších dokumentů je stanovit závazný postup pro všechny pracovníky školy v případech podezření či výskytu rizikových jevů mezi žáky.

Krizový plán školy a v příloze uvedené Metodické pokyny MŠMT zahrnují postupy a možná řešení při výskytu projevů rizikového chování:

- a) agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
- b) záškoláctví,
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling,
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů,
- e) spektrum poruch příjmu potravy,
- f) negativní působení sekt,
- g) sexuální rizikové chování,
- h) projevy syndromu týraného dítěte,
- i) krádeže,
- j) sebepoškozování,
- k) negativní projevy závislosti na subkulturách,
- l) domácí násilí,
- m) hazardní hraní,
- n) problémové situace týkajících se žáků s PAS (poruchy autistického spektra).

Cílem je eliminovat či minimalizovat škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde. Má být pomocným manuálem pro všechny pedagogické pracovníky a zároveň má být k dispozici rodičům, kteří tak mají možnost seznámit se s vnitřními postupy školy a sledovat je.

Krizový plán je součástí Preventivního programu a Školního řádu školy.

Pedagogičtí pracovníci školy jsou ze zákona povinni provádět preventivní opatření v rámci všech aktivit školy a při řešení rizikových jevů jsou povinni postupovat dle Krizového plánu školy. Krizový plán školy je závazný dokument.

Krizový plán je zpracován v souladu s metodickými pokyny MŠMT:

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže
(Dokument MŠMT č. j.: 21291/2010-28)

Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních (Dokument č. j. MŠMT-22294/2013-1)

Metodickým doporučením k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Dokument č. j.: MŠMT-1981/2015-1) a shrnuje popisy krizových situací a postupy řešení při jejich výskytu.

Vychází z těchto zákonů:

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociální a právní ochraně dětí

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách (všechny v platném znění)

Role školy v těchto situacích je pouze preventivní a poradenská, šetření provádí Policie ČR. S krizovým plánem školy je seznámen pedagogický sbor, rodiče i žáci školy.

VÝCHOVNÁ KOMISE

- ředitel školy (ŘŠ)
- metodik prevence (MP)
- výchovný poradce (VP)
- třídní učitelé (TU)

ŠKOLNÍ PORADENSKÉ PRACOVÍŠTĚ (ŠPP)

- výchovný poradce (VP)
- metodik prevence (MP)
- školní psycholog (ŠP)
- speciální pedagog (SP)

CO DĚLAT, KDYŽ...

V rámci prevence rizikového chování je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám chování či prospěchu, které se u jednotlivce i kolektivu vyskytnou.

Při zaznamenání určité změny v chování a jednání i v případě podezření je VŽDY NUTNÉ:

- informovat třídního učitele (pokud není sám informátorem) a ten dále
- školní poradenské pracoviště - výchovného poradce, metodika prevence, školního psychologa, speciálního pedagoga, popř. ředitele školy.

Pokud se podezření na rizikový stav týká jednotlivce, promluvit si s ním v bezpečném a chráněném prostředí a pokusit se zjistit příčinu změny chování a jednání (týká se všech pedagogických pracovníků školy při zaznamenání nestandardního či přímo rizikového projevu v chování či jednání žáka). Vést takovýto pohovor je v kompetenci TU (třídního učitele) a pracovníků ŠPP (školního poradenského pracoviště).

Pokud se změna týká více žáků či celého kolektivu (šikana) neprodleně postupovat po domluvě s pracovníky školního poradenského pracoviště v souladu s doporučeními MŠMT. Třídní učitel po konzultaci s pracovníky ŠPP informuje o zjištěném stavu zákonné zástupce žáků (kdy informovat rodiče vychází z podstaty šetřené situace - viz jednotlivé krizové plány a postupy) s ohledem na situaci buď individuálně, nebo prostřednictvím mimořádné rodičovské schůzky nabídne zákonným zástupcům pomoc při řešení a doporučí poradenské zařízení.

ZÁSADNÍ JE URČENÍ ZÁVAŽNOSTI SITUACE

- ať již má podezření učitel (pedagog), TU, MP či VP, vždy musí rozlišit:

A) zda je situace akutní (jedná se o přímé ohrožení psychického či fyzického zdraví žáka), a je tedy nutný okamžitý zásah ze strany školy - postup dle Krizového plánu školy a doporučení pracovníků ŠPP (+ Metodické pokyny MŠMT)

B) zda se jedná o akutní situaci, která však vyžaduje maximální diskrétnost a nutnost vypracovat šetrný a především bezpečný postup při řešení (časový rozsah řešení situace do max. 2 - 5 dní) se zajištěním nepřetržitého monitoringu situace ze strany školy - postup dle Krizového plánu školy a doporučení pracovníků ŠPP (+ Metodické pokyny MŠMT)

C) zda se jedná o závažnou, ale neakutní situaci, která vyžaduje pohovor s žákem/žáky, konzultaci s pracovníky ŠPP, PPP (pedagogicko-psychologickou poradnou), pohovor s rodiči a při jejímž řešení si škola může dovolit postupovat bez přílišného časového omezení

D) zda se jedná o neakutní, ale možnou vznikající rizikovou situaci (není přímo ohroženo psychické či fyzické zdraví žáka), u které je na místě pozorování v určité časové lhůtě za účelem získání více informací o problému, které je možné dále konzultovat s pracovníky ŠPP (+ Metodické pokyny MŠMT)

POZOR - na první pohled neškodně vypadající situace může být signálem akutního stavu, je tedy nutné nepodceňovat.

VŽDY JE POTŘEBA PROVÉST ZÁZNAM!

I. EVIDENCE ÚRAZŮ (kniha úrazů je na recepci školy)

Záznam o úrazu provádí zaměstnanec školy, který v době vzniku úrazu vykonával nad žáky dohled. Pokud byl úraz ohlášen dodatečně žákem nebo jeho zákonnými zástupci, záznam provádí opět zaměstnanec, během jehož dohledu k úrazu údajně došlo, nebo třídní učitel.

V knize úrazů se evidují všechny úrazy žáků, ke kterým došlo při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech, a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví.

Při úrazech smrtelných a úrazech, jejichž důsledkem byla nepřítomnost žáka nebo studenta ve škole, vyhotovuje škola obdobným postupem záznamy o úrazu na předepsaných formulářích. Pro účely školských předpisů se smrtelným úrazem rozumí takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do jednoho roku od vzniku úrazu.

Záznam o jakémkoli úrazu, i evidovaném v knize úrazů se vyhotoví také na žádost zákonného zástupce žáka, zletilého žáka nebo zřizovatele, zdravotní pojišťovny žáka, příslušného inspektorátu České školní inspekce, místně příslušného útvaru Policie České republiky.

Škola vyhotoví o úrazu, který nezpůsobí nepřítomnost žáka ve škole záznam, pokud je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem. Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá škola zletilému žákovi, v případě nezletilého žáka jeho zákonnému zástupci.

Hlášení úrazu: o úrazu nezletilého žáka podá škola bez zbytečného odkladu hlášení jeho zákonnému zástupci. Pokud nasvědčují zjištěné skutečnosti tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, nebo jedná-li se o smrtelný úraz, podá škola bez zbytečného odkladu hlášení místně příslušnému útvaru Policie České republiky. Dále o úrazu podá škola bez zbytečného odkladu hlášení pojišťovně, u které je škola pojištěna pro případ své odpovědnosti za škodu vzniklou na životě a zdraví žáků.

Záznam o úrazu, jehož důsledkem byla nepřítomnost, nebo pokud je pravděpodobné, že žákovi bude poskytnuta náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené úrazem, zasílá škola za uplynulý kalendářní měsíc, nejpozději do pátého dne následujícího měsíce - zřizovateli, zdravotní pojišťovně žáka a příslušnému inspektorátu České školní inspekce.

Záznam o smrtelném úrazu zasílá škola navíc ještě místně příslušnému útvaru Policie České republiky a to do 5 pracovních dnů po podání hlášení. Osobní údaje, které jsou součástí knihy úrazů, mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazů, popřípadě jako podklad pro vyhotovení záznamu o úrazu, podléhají režimu ochrany osobních údajů podle platných právních předpisů.

II. ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví („chození za školu“) je považována neomluvená absence žáka. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku. Je chápáno jako porušení školního řádu, současně jde o porušení školského zákona, který vymezuje povinnou školní docházku.

Záškoláctví je nejvýraznější formou odporu dítěte ke škole. Nezřídká je spojeno s dalšími typy rizikového chování, které obvykle negativně ovlivňují osobnostní vývoj jedince. Často bývá nepřiměřenou formou řešení konfliktních situací v rodině, ve škole či ve výchovných institucích, přičemž k němu mají sklon zejména děti, které se subjektivně cítí neúspěšné, nezařazené ve skupině nebo prožívají úzkost a strach v prostředí, ve kterém se pohybují.

Školní docházku eviduje třídní učitel a v případě podezření na záškoláctví se obrací na zákonného zástupce nezletilého žáka, nebo může požádat o spolupráci věcně příslušný správní orgán. U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informována ředitelka školy. V případě závažných forem záškoláctví třídní učitel dále spolupracuje s výchovným poradcem, metodikem prevence, pedagogicko-psychologickým poradenstvím, oddělením sociálně právní ochrany dětí, Policií České republiky.

Rozlišujeme několik kategorií záškoláctví:

- pravé záškoláctví (žák školu nenavštěvuje, ale rodiče si myslí, že do školy chodí)
- záškoláctví s vědomím rodičů
- záškoláctví s klamáním rodičů (děti dokážou přesvědčit své rodiče o zdravotních či jiných potížích, rodiče absenci omlouvají)
- útěky ze školy (v některých případech žák opouští školu během vyučování, v jiných pouze třídu na několik hodin a pohybuje se po budově školy)
- odmítání školy (výskyt školní fobie či deprese u žáků)

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Prostřednictvím školního vzdělávacího programu je třeba posilovat u žáků kladný vztah ke škole, vzdělání, svým spolužákům a učitelům, nabízet pozitivní vzory chování a posilovat zdravé klima školy, nabízet mimoškolní zájmové činnosti.

Žáky a rodiče je třeba důsledně seznámit se školním řádem.

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 5 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupce žáka třídní učitel formou pohovoru. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy, dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii.

Každá taková neomluvená nepřítomnost je projednávána na pedagogické radě školy a sankcionována dle školního řádu a rozhodnutí pedagogické rady. Zde projedná důvod nepřítomnosti žáka a způsob omlouvání jeho nepřítomnosti a upozorní na povinnost stanovenou zákonem. Seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené nepřítomnosti.

Při počtu neomluvených hodin nad 10 hodin svolá ředitel školy výchovnou komisi. Zákonní zástupci jsou pozváni na jednání výchovné komise doporučeným dopisem. O průběhu

a závěrech se provede zápis, který zúčastněné osoby podepíší. Případná neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápisu zaznamená.

V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci postiženi pro přestupek, je třeba postoupit v pořadí již druhé hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR, kde bude případ řešen jako trestní oznámení pro podezření spáchání trestného činu ohrožení mravní výchovy mládeže.

DOPORUČENÉ POSTUPY

1. Žáci jsou povinni docházet do školy pravidelně a včas podle daného rozvrhu, účastnit se vyučování a všech akcí školy, které se v době vyučování konají; řádně omlouvat svoji neúčast na vyučování a ostatních povinných akcích školy.

2. Zákonný zástupce žáka je povinen doložit důvody nepřítomnosti žáka ve vyučování nejpozději do 3 kalendářních dnů od počátku nepřítomnosti žáka, a to písemně, telefonicky nebo emailem. Po návratu žáka do školy je povinen jej písemně omluvit v žákovské knížce.

3. V odůvodněných případech (např. podezření na záškoláctví) může třídní učitel ke každé absenci z důvodu nemoci omlouvané zákonnými zástupci požadovat doložení žákovy nepřítomnosti také potvrzením ošetřujícího lékaře.

4. Omluvenku předloží žák třídnímu učiteli ihned po návratu do školy.

5. Absence žáka omlouvá zákonný zástupce žáka.

6. Při dlouhodobé absenci známé předem (např. rodinná rekreace) vyžaduje škola od zákonných zástupců předem písemné omluvení. Uvolnění na jednu vyučovací hodinu povoluje vyučující předmětu nebo třídní učitel, maximálně na 2 dny povoluje třídní učitel, na delší dobu ředitel školy nebo jeho zástupce.

7. Uvolňování žáka z vyučování před jeho ukončením je možné pouze na základě písemné omluvy zákonných zástupců, kterou žák předloží vyučujícímu hodiny nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na jednu hodinu) nebo třídnímu učiteli (při uvolnění na více hodin).

8. Při výskytu neomluvené absence je potřeba neodkladně informovat rodiče. Pokud se vyskytnou další neomluvené hodiny, je svolána výchovná komise.

9. Jestliže dojde k opakovanému bezdůvodnému nebo řádně neomluvenému zanedbání školní docházky, oznámí škola v souladu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí tuto skutečnost orgánu sociálně-právní ochrany dětí, případně místnímu oddělení Policie ČR.

10. Kázeňská opatření za neomluvenou absenci:

- napomenutí třídního učitele - viz Školní řád

- důtka třídního učitele - viz Školní řád

- důtka ředitele školy - viz Školní řád

11. Zjistit příčiny záškoláctví

III. RIZIKOVÉ SEXUÁLNÍ CHOVÁNÍ

Rizikové sexuální chování může negativně ovlivňovat jedince, který se ho dopouští, či se ho nějakým způsobem dotýká, a to jak v čase, kdy se odehrává, tak i v budoucnosti. Následně se může projevit ve vývoji psychiky (např. posun hodnot), v psychologicko-sexuologické oblasti (např. preference patologických sexuálních aktivit), ve zdravotní (např. pohlavně přenosné nemoci) a sociální oblasti (např. navazování neadekvátních sociálních vazeb).

K rizikovému sexuálnímu chování patří např. předčasný začátek pohlavního života, vysoká frekvence pohlavních styků, náhodné známosti, či prostituční chování.

Dítě může být buď aktivním konatelem rizikového sexuálního chování, nebo jeho obětí.

Za sexuální rizikové chování je považován soubor projevů chování doprovázejících sexuální aktivity a vykazujících prokazatelný nárůst zdravotních, sociálních a dalších typů rizik. Může se jednat o chování v populaci běžné (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti). Patří sem také různé nové fenomény přinášející riziko i jiných než pouze zdravotních dopadů, jako je například zveřejňování intimních fotografií na internetu či jejich zasílání mobilním telefonem, eventuálně nahrávání na video se zvýšeným rizikem zneužití takového materiálu. V oblasti primární prevence je třeba především vytvářet zdravé postoje, které následně ovlivňují chování jedinců (případně i změnu postojů) a to ještě dříve, než k sexuálnímu rizikovému chování skutečně dojde.

Mezi základní principy prevence rizikového sexuálního chování patří:

- preventivní programy přizpůsobit věku a vzdělání cílové skupiny,
- předávat informace o způsobech ochrany před nemocemi,
- informovat o tom, co je sexuální zneužívání a rizikové sexuální chování,
- upozorňovat na práva dítěte a důstojnost člověka,
- podporovat tvorbu zdravých postojů k vlastnímu tělu, vztahům a sexuálnímu chování,
- minimalizovat projevy nesnášenlivosti, předsudky apod. v oblasti vztahů, sexu a sexuální orientace,
- zabezpečit lepší spolupráci školy a rodiny, propojit zdravotní, sociální a výchovné intervence. Proces realizace sexuální výchovy na základních školách je uveden v Doporučení MŠMT „K realizaci sexuální výchovy v základních školách“, vydaném pod č. j. 26 976/2009-22.

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

- 1) pokud ho dítě neprovádí v soukromí,
- 2) pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího,
- 3) pokud se ze sexuálního chování stane nutkové chování.

Je dobré, pokud je možná spolupráce s rodiči. V tomto případě lze, podle závažnosti, řešit vzniklou situaci buď na půdě školy, nebo zprostředkovat kontakt rodičů se specializovaným pracovištěm, které nabízí psychologicko-terapeutické a poradenské služby.

Rizikové sexuální chování upravuje Trestní zákoník, zákon č. 40/2009Sb. 39

§ 367 Nepřekážení trestného činu

§ 185 Znásilnění

§ 187 Pohlavní zneužití

§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

§ 198 Týrání svěřené osoby

§ 368 Neoznámení trestného činu

ZÁKLADNÍ PRAVIDLA PRIMÁRNÍ PREVENCE

Nejdůležitějším prvkem primární prevence je VZTAH. Učitel by měl a priori pracovat na vytváření dobrého vztahu s každým dítětem jednotlivě. Součástí účinné prevence má být také včasné poučení dítěte, na koho se může obrátit v případě nouze nebo ohrožení (policie, učitel, zdravotník atd.). V případě potřeby je možné předat zákonným zástupcům kontakty (pediatrie, gynekologie, urologie, sexuologie).

Učitel by měl o částech lidského těla týkajících se pohlavních orgánů mluvit bez zvláštního emočního náboje. Dítě by mělo být informováno o všem, co ho zajímá, důležitou však zůstává forma sdělení.

Pokud se učitel necítí zcela jist či nedokáže odpovědět na nějakou otázku dítěte, je důležité dát dítěti najevo, že jeho otázku slyší, že neubírá na jejím významu, jenomže neumí přesně odpovědět. Zároveň by měl mít v záloze někoho, na koho může dítě odkázat.

DOPORUČENÉ POSTUPY

- zjištění sociálního klimatu ve třídě - popis, včasná intervence, besedy aj.

- učitel si může všimnout i tělesných změn u dítěte viditelných pouhým okem. Pokud by v této oblasti učitel shledal něco podezřelého nebo něco, co se mu zná mimo normu, měl by na to upozornit rodiče a nabídnou jim návštěvu odborníka (pediatr, sexuolog, gynekolog, androlog či urolog)

- pedagog by si měl být vědom, že je potřeba brát vážně každé sdělení dítěte, nepodceňovat je. Učiteli rovněž nepřísluší posuzovat pravdivost oznámení či tvrzení dítěte. To přísluší až soudu, resp. soudnímu znalci

- dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte.

- zjištěné násilí páchané na dítěti (i sexuální) je povinen ohlásit **Orgánu sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD)** nebo **Policii České republiky**. Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky <http://www.protikorupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/>

IV. ŠIKANA A AGRESE VE ŠKOLE

Program proti šikanování ve škole slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupracujícího prostředí ve škole, zaměřuje se především na prevenci šikanování a ukazuje postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, která ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání ve škole a školském zařízení, kdy dochází ke ztrátě pocitu bezpečí žáků. Často zůstává dlouho skryté. Tak i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu.

Šikana v zárodečných stádiích se více či méně vyskytuje téměř vždy ve škole. Proto je třeba klást důraz na budování otevřených, kamarádských a bezpečných vztahů mezi žáky ve třídě. Je důležité, aby pedagogové uměli rozpoznat a řešit počáteční stadia šikanování.

Vnější charakteristika šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit.

Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

Podoby šikanování jsou:

1. přímá podoba šikany

- fyzické útoky v podobě bití
- vydírání
- loupeže
- poškozování věcí
- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- vyhrožování, ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí emailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)

2. nepřímá podoba šikany

- demonstrativní přehlížení
- ignorování žáka či žáků

Znaky šikanování:

- a) záměrnost
- b) cílenost

- c) opakování (není podmínkou)
- d) nepoměr sil
- e) bezmocnost oběti
- f) nepřijemnost útoku
- g) samoučelnost agrese

Formy šikanování:

- verbální šikana (přímá a nepřímá) - psychická šikana, součástí je i kyberšikana, děje se pomocí ICT technologií
- fyzická šikana (přímá a nepřímá) - patří sem i krádeže a ničení majetku oběti
- smíšená šikana - kombinace verbální a fyzické šikany, např. násilné a manipulativní příkazy apod.

Odpovědnost školy

Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání jsou školy povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- a) Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který je útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
 - b) Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR či státní zastupitelství.
 - c) Škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.
- Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

Základní pravidla primární prevence

Základem prevence šikanování a násilí ve škole je školní vzdělávací program, který podporuje pozitivní vzájemné vztahy mezi žáky (a mezi žáky a učiteli) a usiluje o vytváření bezpečného prostředí školy.

Systém primární prevence rizikového chování je dán směrnici k prevenci rizikového chování a preventivním programem. V souladu s těmito dokumenty je vypracován i školní řád.

Pro předcházení, případně řešení případů šikany, má škola možnost spolupracovat s těmito institucemi:

- v resortu školství - s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,

- v resortu zdravotnictví - s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a individuální a rodinné terapie, zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči
- v resortu sociální péče - s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou).

Doporučené postupy

Postup pedagogického pracovníka

1. Informují-li rodiče pedagogického pracovníka o podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
2. Má-li pedagogický pracovník podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování šikany, spolupracuje s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy.
3. V případě prokázaných projevů šikany neprodleně informuje ředitele školy, spolupodílí se na vyšetřování šikany dle pokynů ředitele školy.
4. Vždy informuje rodiče o výsledcích vyšetřování šikany, a to i v případech, že se podezření neprokáže.
5. Navrhne v pedagogické radě potrestání agresorů.

Postup ředitele školy

1. Přijme informaci o šikanování (pedagogický pracovník, rodič, žák)
2. Rozhodne, zda škola zvládne řešit šikanu vlastními silami nebo zda škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi a Policií ČR.
3. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů
4. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
5. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků - klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
6. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místě příslušném diagnostickém ústavu.
7. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu. V případě prokázaných projevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů
8. Zajistí informování dotčených rodičů o vyšetřování šikany nebo sám informuje o výsledcích vyšetřování šikany, které řídí.
9. V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat péči pedagogicko- psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků - klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.
10. V mimořádných případech doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v příslušném diagnostickém ústavu.

11. V mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo při podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (provinění) oznámí tuto skutečnost Policii ČR.

12. Oznámí orgánu sociálně právní ochrany dítěte skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin (provinění), popř. opakovaně páchá přestupky, zahájí spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dítěte bez zbytečného odkladu.

13. Projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

Vyšetřování šikany

Vyšetřování počáteční šikany

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany.
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Zajištění ochrany obětem.
6. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
7. Informování zákonných zástupců účastníků šikany.
8. Práce s třídním kolektivem.

Vyšetřování pokročilé šikany

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii
6. Vlastní vyšetřování
 - s obětí a informátory
 - rozhovory se svědky
 - rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora s obětí
 - informování zákonných zástupců účastníků šikany
 - práce s třídním kolektivem

Postup rodičů při podezření na šikanování

Postup při podezření na šikanování, o kterém jsou informováni, by měl být následující:

1. Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele popřípadě dalšího pedagogického pracovníka, při jehož hodinách nebo dohledu nad žáky k šikaně dochází.
2. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků včetně metodika prevence či výchovného poradce, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy
3. V případech prokazatelných projevů šikany se rodiče přímo obrátí s informací na ředitele školy.
4. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že postupuje škola při řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo podat stížnost na školu České

školní inspekci. Stížnost lze podat písemně, osobně nebo v elektronické podobě a je možné ji adresovat příslušnému inspektorátu ČŠI.

V. EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFobie, ANTISEMITISMUS

Extremismus

Porušování či zneuznávání základních etických, právních a jiných společenských standardů, zejména ve spojení s verbální nebo fyzickou agresivitou, násilím nebo hrozbou násilí. Je motivován zejména rasovou, národnostní, náboženskou či sociální nenávisť.

Rasismus dělí společenské skupiny podle rasového klíče

Xenofobní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojímány a v krajních případech může vést k jejich poškozování.

Výskyt rasismu a extremismu ve škole je podmíněn i tradicemi, specifiky a problémy určitého regionu a podmínkami na konkrétní škole. Příklon k extremismu ovlivňují osobnostní dispozice, které jsou dotvářeny rodinným, školským a volnočasovým prostředím. Silný je především vliv blízkých vrstevníků a rodiny.

Základní pravidla primární prevence

Žákům je třeba zprostředkovávat demokratické hodnoty a principy lidských práv a tolerance. Také s nimi hovoříme o extremismu a o negativě spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů.

DOPORUČENÉ POSTUPY:

V případě závažných projevů (především násilných) informujeme Policii České republiky (podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost a na takto motivované vážnější formy násilí). Ve výuce se zaměříme na výuku této problematiky, pozveme experty k diskuzi se žáky.

VI. NETOLISMUS

Jedná se o závislosti na tzv. virtuálních drogách.

Patří mezi ně:

- počítačové hry,
- sociální sítě,
- internetové služby (např. různé formy chatu),
- virtuální videa,
- mobilní telefony,
- televize aj.

Rizika spojená s netolismem je možné rozdělit na:

1) Tělesná rizika

Časté bolesti pohybového aparátu - bolest šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd. Se sedavým způsobem života mohou být spojeny další problémy, např. obezita, cukrovka a srdeční onemocnění. Popisovány jsou také případy epilepsie, větší tendence riskovat, která zvyšuje riziko úrazů. Časté jsou bolesti očí, dále pak pálení a slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak.

2) Psychologická a sociální rizika

Nadužívání počítače významně zasahuje do organizace času a projevuje se například nepravidelností v jídle nebo nedostatkem spánku. Zhoršují se mezilidské vztahy v rodině, partnerských vztazích, ve škole. Dochází ke zhoršování školního prospěchu. Zvyšuje se riziko závislostního chování. Zatěžování nervového systému vede k poruchám paměti a komunikačních schopností. Předpokládá se také větší sklon k agresivitě, rvačkám, šikanování, nepřátelskému nebo podezřívavému ladění. Problematickým se také může stát odtržení od reality.

Pro netolismus je charakteristický pozvolný, plíživý a neuvědomělí vznik, neostrá hranice mezi vyžíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí. Charakteristický je růst jednoho programu (způsobu chování) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy. Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby dítěte či dospělého hraní on-line her vlastně uspokojuje. Pro netolismus je charakteristický pozvolný, plíživý a neuvědomělí vznik, neostrá hranice mezi vyžíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí. Charakteristický je růst jednoho programu (způsobu chování) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy. Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby dítěte či dospělého hraní on-line her vlastně uspokojuje.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce,
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače,
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače,

- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače,
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát,
- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá,
- kradení peněz na nákup her,
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry,
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti,
- hraní kvůli úniku od osobních problémů,
- narušené vztahy s rodinou,
- zanedbávání učení,
- opouštění dřívějších zájmů a přátel,
- zhoršující se školní výsledky.

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči/zákonnými zástupci dítěte.

Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku. Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči /zákonnými zástupci dítěte. Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku.

Základní pravidla primární prevence

Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Určitými znaky může být např.:

- narušení vztahů,
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení),
- únava (hraje dlouho do noci),
- ztráta kamarádů (vymění je za virtuální),
- nervozita,
- náhlé změny v chování,
- zvýšení agresivity (spojené především s nemožností být on-line).

Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu).

Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje.

VII. PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY A SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Porucha příjmu potravy (PPP) - jedná se o okruh onemocnění, kam patří...

- mentální anorexie
- bulimie a také přejídání spojené s jinými psychickými poruchami.

U PPP jsou typické obavy z tloušťky, manipulace s jídlem, sloužící ke snížení hmotnosti a zkreslené vnímání vlastního těla. Nejčastěji se projevují během dospívání a rané dospělosti, ale mohou se rozvinout i v pozdějším věku nebo naopak v dětství.

Sebepoškozování - je agresivní chování člověka, které je nasměrování proti němu samotnému. Pro sebepoškozování je charakteristické, že se opakuje, je návykové. Ve společnosti se o něm ví a mluví velmi málo, s tímto problémem se však potýká mnoho osob, především dospívajících.

Situaci řeší tyto pracovníci:

třídní učitel, pedagogický pracovník, vedení školy, rodiče - zástupci, pediatr, PPP

Včasnou intervenci u rizikových jedinců (rychle zhubnutí, časté zvracení, ...)

Zprostředkuje zpětnou vazbu dítěti a rodině o některých jídelních zvyklostech dítěte

Pedagogický pracovník není terapeut.

Zprostředkuje kontakt s psychologem nebo lékařem.

Platí i v případě sebepoškozování dítěte.

VIII. SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE CAN

Child Abuse and Neglect - vychází z metodického doporučení MŠMT č.j.21291/2010-28, příloha č. 5.

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.

1. Dítě se svěří učiteli osobně

- uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost
- seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob (ředitel školy, MP, VP)
- pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo - komunikovat s dítětem - podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii
- vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii
- ohlásit na policii
- ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro ně uděláte všechno, co je ve vašich silách
- jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit

2. Informaci se učitel dozví z ankety, dotazníku

- je velmi důležité porozumět tomu, co vám vlastně říká
- v každém případě s ním navažte o přestávce nebo po vyučování rozhovor, ale tak, abyste nebudili nežádoucí pozornost
- jestliže vám dítě potvrdí vaši domněnku, postupuje jako výše
- nevyslychejte ho a nepodsouvejte mu své názory, nechejte ho volně vyprávět

3. Učitel se informaci dozví od spolužáků či jiných zdrojů

- nejprve přemýšlejte, jestli tomu nasvědčuje i vaše pozorování
- pokuste se s dítětem navázat rozhovor, ale do ničeho ho nenuťte
- prostředníkovi řekněte, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo
- nevyšetřujte a nijak nepátrejte
- jestliže si nejste jistí, oznamte věc orgánu sociálně-právní ochrany, který ji prošetří

4. Dítě je obětí sexuálního napadení

- jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom urychleně vše oznamte policii, rodičům a orgánu sociálně-právní ochrany dítěte
- chovejte se pevně a jednoznačně a dítě neopouštějte až do příchodu rodičů

IX. NÁSILÍ VE ŠKOLNÍM PROSTŘEDÍ, KTERÉ PŘICHÁZÍ Z VNĚJŠÍHO I VNITŘNÍHO PROSTŘEDÍ

1. Škola ve spolupráci s osobou odborně způsobilou v prevenci rizik a požární ochrany analyzovala riziková místa a oblasti:

- okolí školy, přiléhající pozemky - přepadení
- přístupové cesty, okolní terén - přepadení žáka
- vchodové dveře - vniknutí nepovolaných a nežádoucích osob
- ztráta osobních věcí žáků - krádež
- krádež, odcizení majetku školy v čase mimo výuku
- nález cizího předmětu (např. kufru, tašky, balíku)
- anonymní telefonické oznámení uložení bomby či jiné trhavy
- požár
- přestávky ve vyučování
- přecházení v rámci výuky po objektu, přesun na jiný objekt
- akce související se vzděláváním organizované mimo školu

2. Rizikové oblasti jsou průběžně monitorovány a jsou přijímána opatření eliminující pravděpodobnost krizové situace.

3. Zaměstnanci školy a žáci jsou povinni oznámit podezření na hrozící rizikovou situaci ve škole.

4. V případě výskytu mimořádné rizikové situace platí tato pravidla:

- mimořádnou událost hlásí zaměstnanec/žák školy vedení školy
- vedení školy, popř. kterýkoliv zaměstnanec školy kontaktuje integrovaný záchranný systém a v odůvodněných případech vyhlásí evakuaci
- v případě evakuace jsou určenými cestami a místem společného setkání žáků, zaměstnanců školy zahradu
- přednostně bude využita méně ohrožená úniková cesta
- vyučující tříd dohlédnou na přesun třídy na místo setkání
- pokyn k evakuaci bude vyhlášen hlasitým voláním, popř. pro učitele telefonicky
- členové požární hlídky prověří, zda budovy opustili všichni zaměstnanci a žáci školy, popř. návštěvy
- v místě setkání učitelé zkontrolují počty žáků a vyčkají u svých tříd na další instrukce
- školník a ředitel školy zajistí otevření brány pro případný vjezd vozů integrovaného záchranného systému.
- v případě náhlého zrušení vyučování využijí žáci k cestě zpět domů obvyklých dopravních prostředků, popř. budou kontaktováni zákonní zástupci nebo rodiče žáků a domluven jiný způsob přepravy
- v případě, že situace dovolí zůstat ve třídě, kontaktuje vyučující vedení školy a vyčká na další instrukce
- kontaktní informace na rodinné příslušníky žáků a zaměstnance školy jsou vedeny v systému Matriky a e třídní knihy - seznamy jsou vytištěny a jsou k dispozici všem zaměstnancům školy v jednotlivých třídách
- v případě potřeby poskytnutí první pomoci se zaměstnanci obracejí na určené osoby

- pomoc přivolají telefonicky nebo vyšlou žáka, který situaci oznámí vedení školy
- dle situace budou zákonní zástupci a rodiče informováni prostřednictvím webových stránek školy, mailem nebo telefonicky

V případě mimořádné situace poskytuje informace médiím ředitel školy nebo jí pověřený zaměstnanec. Zákonní zástupci nebo rodiče se mohou obracet na výchovného poradce nebo metodika prevence s žádostmi o informace o postupech při pomoci žákům, kteří prošli krizovou situací. Výchovný poradce nebo metodik prevence (+ další pracovníci ŠPP) zajistí krizovou i následnou intervenci (krátkodobou i dlouhodobou externí psychologickou podporu pro zaměstnance školy, žáky, kterých se situace dotkla, způsoby zajištění pokračování výuky, zakomponování preventivních prvků do výuky za účelem prevence rozšíření např. sebevražedných nebo násilných sklonů, prevence rozvinutí posttraumatické stresové poruchy, úzkostných poruch, rizikového chování apod., a zejména pak ve znovunastolení pocitu bezpečí a důvěry ke škole).

Bezpečnostní a krizový plán je ročně vyhodnocován a aktualizován vedením školy.

Platnost:

Schválil:

Přílohy:

Příloha č. 1: Školní poradenské pracoviště - ŠPP

Příloha č. 2: Postupy - Krizové plány

Příloha č. 3: Materiál - Dopravní bezpečnost - BESIP

Příloha č. 4: Materiál - Psychické krize- duševní onemocnění

Příloha č. 5: Metodické materiály MŠMT